
**Polityka rozwoju i obszary działania w zakresie
gromadzenia zbiorów**

MUZEUM HISTORII ŻYDÓW POLSKICH POLIN - wyciąg

KOLEKCJA MUZEUM

Polityka gromadzenia zbiorów Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN (dalej: Muzeum) powstała w ślad za ewaluacją ponaddziesięcioletniego programu kolekcjonowania Muzeum. Dodatkowo przyświecał jej praktyczny cel – stworzenie narzędzia, które pomoże w sposób systemowy i konsekwentny rozwijać wybrane kierunki kolekcjonowania w kolejnych latach.

Polityka gromadzenia zbiorów ma na celu wskazanie obszarów działania oraz zasad, które pomagają w rozwijaniu kolekcji i opiece nad zbiorami zgodnie z misją Muzeum oraz profesjonalnym standardem zarządzania zbiorami. Polityka gromadzenia zbiorów, zgodnie z przyjętym przez Muzeum standardem SPECTRUM, definiuje m.in. jakiego typu obiekty są przyjmowane do zbiorów oraz rzutuje na sposób prowadzenia rozmów z potencjalnymi oferentami. Sposób nabywania obiektów określają odrębne procedury.

Na kolekcję składają się różnorodne zbiory, których znaczenie (istotność) określamy wedle trzech kryteriów:

- 1) dokumentacyjnego (badawczo-naukowego),
- 2) klasyfikacyjnego (systematyka formalna),
- 3) znaczeniowego (interpretacyjnego/kuratorskiego).

Dwie części niniejszego dokumentu odnoszą się do dwóch pierwszych kryteriów – tj. opisują, co zostało ujęte w rozdziałach dla każdej z kolekcji, oraz formułują definicje określające jej systematykę. Przedstawiana Polityka gromadzenia zbiorów nie podejmuje zatem zakresu interpretacyjnego i kontekstowego kolekcji, ma natomiast za zadanie usystematyzować wiedzę o posiadanej kolekcji w Muzeum, zdefiniować ramy merytoryczno-formalne, dzięki którym zgromadzone zbiory będą prawidłowo pozyskiwane oraz rzetelnie opracowywane.

Politykę gromadzenia zbiorów regulują akty normatywne:

- –ustawy i rozporządzenia obowiązujące w Polsce,
- –konwencje międzynarodowe w zakresie ochrony dóbr kultury,
- wewnętrzne regulacje Muzeum, ze szczególnym uwzględnieniem wytycznych standardu SPECTRUM 4.0 dla obiektów muzealnych i archiwalnych,

- –kodeks etyki ICOM (Międzynarodowej Rady Muzeów), kodeks Etyczny Archiwisty, uchwalony na XIII Międzynarodowym Kongresie Archiwów w Pekinie,
- –standardy zawodowe.

Kolekcja Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN realizuje cele statutowe muzeum, wspiera misję muzeum, ocalając, przywracając i chroniąc pamięć historii Żydów polskich oraz buduje obraz instytucji odpowiedzialnej i zaangażowanej, przy jednoczesnym tworzeniu silnej wspólnoty wokół Muzeum.

Kolekcja Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

Cele Polityki gromadzenia odnoszą się bezpośrednio do misji i wizji Muzeum oraz jego określonej statutowo działalności.

Misja Muzeum: „Przywracać i chronić pamięć historii Żydów polskich, przyczyniając się do wzajemnego zrozumienia i szacunku wśród Polaków i Żydów, społeczeństw Europy i świata”.

Wizja Muzeum: „Tworzyć nowoczesne muzeum, centrum edukacji i kultury, platformę dialogu społecznego – instytucję oferującą głębokie doświadczenie i promującą nowe standardy obcowania z historią”.

Kolekcja Muzeum realizuje cele statutowe muzeum, wspiera misję muzeum, ocalając, przywracając i chroniąc pamięć historii Żydów polskich oraz buduje obraz instytucji odpowiedzialnej i zaangażowanej, przy jednoczesnym tworzeniu silnej wspólnoty darczyńców i świadków historii wokół Muzeum.

Muzeum zgromadziło zbiory w bardzo szerokim zakresie merytorycznym i dziedzinowym.

Ocena kolekcji była lub wciąż jest realizowana poprzez spis z natury, reinwentaryzację zbiorów muzealnych i archiwalnych, przegląd krytyczny zbiorów cyfrowych, spis z natury zbiorów bibliotecznych. Obecna struktura organizacyjna odzwierciedla kompleksowe myślenie o kolekcji Muzeum, łącząc tematycznie obszerne kolekcje, z których korzystamy.

Podstawowym założeniem Polityki gromadzenia zbiorów jest kontynuowanie tego podejścia, przy jednoczesnym usystematyzowaniu kolekcji oraz wskazaniu priorytetów gromadzenia (w niektórych obszarach nasze kolekcje można uznać za kompletne; z tego powodu ich

poszerzanie nie będzie priorytetowe, jednakże możliwe, gdy pojawi się uzasadnienie ich poszerzenia lub pojawią się obiekty je uzupełniające).

Na kolekcję Muzeum składają się:

- 1) **Zbiory muzealne** – zespół obiektów materialnych (muzealiów), gromadzonych ze względu na wartość artystyczną, naukową lub historyczną, mieszczących się w ustalonym zakresie merytorycznym, chronologicznym, topograficznym lub innym;
- 2) **Zbiory archiwalne** – zespół dokumentów (przekazów źródłowych), gromadzonych ze względu na ich wartość historyczną i naukową, mieszczących się w ustalonym zakresie merytorycznym, chronologicznym, topograficznym lub innym;
- 3) **Zbiory cyfrowe** – zespół obiektów wytworzonych techniką cyfrową, gromadzonych ze względu na ich wartość historyczną i naukową, mieszczących się w ustalonym zakresie merytorycznym, chronologicznym, topograficznym lub innym;
- 4) **Zbiory biblioteczne** – zespół materiałów bibliotecznych, zwielokrotnionych i przeznaczonych do rozpowszechniania, gromadzonych ze względu na ich wartość naukową i historyczną, mieszczących się w ustalonym zakresie merytorycznym, chronologicznym, topograficznym lub innym.

Kolekcja zbiorów muzealnych

Na muzealny zespół obiektów materialnych – czyli muzealiów – składają się przede wszystkim judaika, dzieła sztuki, obiekty historyczne i etnograficzne oraz obiekty specjalne.

Zbiory od lat gromadzimy w ramach akcji zbierania pamiątek od ludzi pragnących udokumentować często ostatnie ślady istnienia przedwojennej społeczności polskich Żydów. Rozmawiamy z Darczyńcami, prosimy o wywiad lub spisanie wspomnień związanych z obiektem – dzięki czemu obiekty nie zagubiły ładunku osobistych znaczeń.

Obecnie kolekcję muzealiów rozwijamy według przyjętych priorytetów. Gromadzimy dzieła sztuki XIX i XX w. oraz współczesne, które odwołują się do dziedzictwa Żydów polskich poprzez temat, jak na przykład sztuka narracji rysunkowej z ostatnich lat z Polski, Izraela i USA – prace Krzysztofa Gawronkiewicza, Rutu Modan, Iwony Chmielewskiej lub poprzez

biografię autora – m.in. prace Romana Kramsztyka, Franciszki Themerson, Ewy Kuryluk. Nabywamy również fotografie artystyczne dokumentujące życie polskich Żydów (prace Krzysztofa Gierałtowskiego, Chucka Fishmana) lub stan pamięci o nich (fotografie Tadeusza Rolkego, Wojciecha Wilczyka).

Gromadzimy przedmioty związane z obrzędowością i tradycją żydowską (parochety, tałesy, balsaminki, jady) i jednocześnie zbiory historyczne o wartości naukowej, stanowiące historyczne źródło wiedzy o historii Żydów polskich, określonych osobach lub zdarzeniach; wyróżnia się w kolekcji m.in.: obiekty historyczne – numizmaty, militaria; pamiątki historyczne (osobiste) – obiekty przywołujące wspomnienia o osobie, miejscu lub wydarzeniu historycznym (świadectiono obecności życia żydowskiego w Polsce); zbiory specjalne – świadectiono bezczeszczenia i niszczenia dziedzictwa kulturowego i religijnego polskich Żydów (np. przedmioty wykonane ze zwojów Tory i macew) lub dziedzictwo architektoniczne Żydów polskich (np. Kuczka).

Razem jest to ok. **1500 obiektów** (dane na koniec lipca 2019 r.). Przykładowe prace z kolekcji muzealnej:

Kolekcja zbiorów archiwalnych

Kolekcja zbiorów archiwalnych powstawała od 1998 r. wraz z procesem gromadzenia zbiorów historycznych. W 2019 r. Muzeum zdecydowało o wyodrębnieniu archiwaliów jako odrębnych zbiorów. Podobnie jak w zbiorach muzealnych, tak w zbiorach archiwalnych wyróżniamy kolekcje o ustalonym zakresie merytorycznym (historycznym) i dziedzinowym, przy czym te dwa zakresy mogą, ale nie muszą zachodzić równocześnie. Wskazanie kolekcji ma służyć przede wszystkim uporządkowaniu merytorycznemu zbiorów oraz ułatwieniu dzielenia się wiedzą na temat obiektów poprzez określenie kontekstu merytorycznego (treściowego) dla kolekcji. Na specjalną uwagę zasługują kolekcje tematyczne dokumentujące losy polskich Żydów w gettach podczas II wojny światowej, w ZSRR, dotyczące Marca '68 oraz obszerne archiwa osobiste.

Zważywszy na dotychczasową historię tworzenia kolekcji oraz uwzględniając cele rozwoju kolekcji w zbiorach archiwalnych, wyróżniamy ze względu na treść:

- 1) materiały archiwalne o wartości historycznej i naukowej, stanowiące źródło wiedzy o historii oraz kulturze Żydów polskich,
- 2) materiały archiwalne osobiste i rodzinne, o miejscu lub wydarzeniu historycznym, które są świadectwem różnorodnych przejawów życia żydowskiego, w tym oryginalne dokumenty dotyczące ważnych postaci,
- 3) materiały archiwalne, będące świadectwem bezczeszczenia i niszczenia dziedzictwa kulturowego i religijnego Żydów polskich, 4) świadectwa antysemityzmu.

Głównym celem kolekcji zbiorów archiwalnych jest zachowanie dziedzictwa Żydów polskich o znaczącej wartości historycznej i naukowej, jako źródła do dziejów Żydów na ziemiach polskich. Zakres czasowy kolekcji zbiorów archiwalnych jest taki sam jak w przypadku kolekcji zbiorów historycznych (patrz s. 6). Materiały archiwalne gromadzimy bez względu na miejsce ich wytworzenia (w Polsce czy poza jej granicami).

Razem jest to ok. **6000 obiektów** (dane na koniec marca 2019 r.). Przykładowe prace z kolekcji archiwalnej:

Dodatkowo w kolekcji w zakresie pracy innych działów: upowszechniania i naukowego posiadamy:

ZBIORY CYFROWE

W Muzeum gromadzimy dokumentację wizualną materialnego dziedzictwa Żydów polskich – z miast i miasteczek z historycznych granic Rzeczypospolitej, czyli terytoriów obecnej Polski, Litwy, Białorusi, Ukrainy, Łotwy, Estonii i Rosji.

Prace wykonujemy in situ, wykonaliśmy dokumentację fotograficzną do kilkuset obiektów – są to wizerunki zabytków oraz miejsc pamięci i Zagłady z ważnych dla historii Żydów polskich miejscowości, m.in. zespół synagogałny we Włodawie, synagogi z ośrodków chasydzkich (Bobowa, Rymanów, Przysucha, Łańcut, Leżajsk), dzielnica Kazimierz w Krakowie, dokumentacja fotograficzna zabytków z tzw. Dalekich Kresów – m.in. unikatowe drewniane synagogi w Rzeżycy i Lucynie (obecnie Łotwa) oraz dzisiejszych terenów Ukrainy i Białorusi, zabytki żydowskie dawnego Królewca, ujęcia ośrodków Zagłady Żydów wykonane przy

pomocy drona (Treblinka, Bełżec, Auschwitz). Fotografie przechowywane są w repozytorium cyfrowym Muzeum, a wybrana część publikowana na portalu Wirtualny Sztetl.

PORTAL WIRTUALNY SZTETL

Na stronie gromadzimy informacje na temat blisko 2000 społeczności żydowskich w Europie Środkowej i Wschodniej. Portal odwiedza rocznie milion użytkowników z całego świata.

Historię każdej społeczności żydowskiej przybliżamy od momentu pierwszego osadnictwa po Zagładę, a w przypadku dużych miast – po czasy nam współczesne. Artykuły uzupełniają mapy, ikonografia, hasła biograficzne i słownikowe oraz opracowania encyklopedyczne z zakresu życia społecznego Żydów: religii, tradycji, edukacji, gospodarki, kultury.

W dodatkowych zakładkach udostępniamy również opracowania wywiadów historii mówionej z kolekcji Muzeum, rekordy genealogiczne pozyskane dzięki wspólnym projektom digitalizacyjnym z Archiwami Państwowymi w Polsce i na Ukrainie oraz bazę nagrobków żydowskich (zakładka „Pamięć w kamieniu”). Sukcesywnie publikujemy statystyczne bazy danych i artykuły przekrojowe (m.in. teksty omawiające udział Żydów w różnych gałęziach gospodarki, lista miejscowości, w której Żydzi stanowili 90% populacji w II RP, lista cmentarzy żydowskich znajdujących się w rejestrze zabytków, dane statystyczne dotyczące wykonywanych przez Żydów zawodów na przestrzeni wieków). Strona dostępna jest w czterech wersjach językowych: polskiej, angielskiej, hebrajskiej i niemieckiej.

ZBIORY HISTORII MÓWIONEJ

W Muzeum zgromadziliśmy ponad 800 wywiadów historii mówionej. Opracowania do części z nich są dostępne na portalu Wirtualny Sztetl, a nagrania i transkrypcje w Centrum Informacji Historycznej.

W zebranych relacjach pokazujemy losy Żydów polskich uchwycone z perspektywy życia codziennego oraz doświadczenia biograficznego konkretnych rozmówców: przede wszystkim emigrantów żydowskich z Polski, ich potomków, reprezentantów współczesnej społeczności Żydów w Polsce.

Wywiady rejestrujemy od 10 lat, z przedstawicielami trzech pokoleń: wojennego (osoby urodzone przed wybuchem II wojny światowej), powojennego oraz najmłodszego,

wychowanego w okresie polskiej transformacji ustrojowej przełomu lat 80. i 90. XX wieku. Wśród grup rozmówców wyróżniamy m.in. Darczyńców – osoby, które przekazały do kolekcji Muzeum POLIN pamiątki związane z historią i kulturą Żydów polskich (120 wywiadów), Żydów ocalałych podczas Zagłady i polskich Sprawiedliwych wśród Narodów Świata (450), świadków Marca '68 (140).

Wywiady stanowią źródło do badań historycznych, socjologicznych i antropologicznych, a jednocześnie służą do działań programowych: w wystawach i publikacjach, do upamiętnienia rocznic. Na muzealnych kanałach YouTube można obejrzeć etiudy filmowe przygotowane na podstawie zarejestrowanych wspomnień.

Zbiory te powstają w ramach sprofilowanych prac dokumentacyjnych oraz dzięki zaangażowaniu muzealnej publiczności.

ZBIORY BIBLIOTECZNE

To ponad 15 000 woluminów w 20 językach.

W Centrum Informacji Historycznej można skorzystać z księgozbioru podręcznego obejmującego ponad 2 500 książek z zakresu genealogii, historii regionalnej Żydów, judaizmu i Izraela. Czytelnik może poznać wydawnictwa źródłowe, opracowania, atlasy, encyklopedie, bibliografie i słowniki, przeczytać bieżącą prasę żydowską i najważniejsze periodyki naukowe. Może również zamówić lektury z magazynu: ponad 5 000 książek o historii i dziedzictwie kulturowym polskich Żydów, katalogi wystaw z muzeów na całym świecie, multimedia.

Biblioteka Muzeum POLIN ma obszerny zbiór literatury jidyszowej liczący 500 publikacji przed- i powojennych. Zbiory specjalne obejmują starodruki oraz książki i czasopisma z XIX i początku XX wieku.

Najmłodsi Czytelnicy w wieku 0-10 lat w miejscu edukacji rodzinnej „U króla Maciusia” znajdą ponad 500 bajek i powieści, jak również publikacji poruszających problemy edukacji obywatelskiej, świąt i języków żydowskich, wojny.

Muzeum POLIN dysponuje również bogatym księgozbiorem na temat żydowskiej Warszawy oraz kuchni Żydów aszkenazyjskich.

Wszystkie zbiory biblioteczne są dostępne w katalogu online:

www.polin.pl/pl/aleph/search/simple .